

**ТЕНДЕНЦІЇ СПРИЙНЯТТЯ ЗАРУБІЖНОЮ ГРОМАДСЬКІСТЮ
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ
ВПРОДОВЖ 2004-2013 РОКІВ**

Проаналізовано тенденції ставлення зарубіжної громадськості до зовнішньополітичних кроків України задля визначення сприйняття держави міжнародним співтовариством та встановлення інструментарію посилення інформаційної присутності в різних країнах світу.

Ключові слова: зарубіжна громадськість, зовнішньополітична діяльність, Україна, США, Німеччина, Велика Британія, Франція, Польща, Росія.

There are analyzed the trends of foreign public perception of Ukraine's foreign policy to determine the state's perception of the international community and install tools to strengthen information presence of Ukraine in different countries.

Keywords: foreign public opinion, foreign policy, Ukraine, the USA, Germany, the UK, France, Poland, Russia.

Проанализированы тенденции восприятия зарубежной общественностью внешнеполитических шагов Украины с целью определения восприятия государства международным сообществом и установки инструментария усиления информационного присутствия Украины в различных странах мира.

Ключевые слова: зарубежная общественность, внешнеполитическая деятельность, Украина, США, Германия, Великобритания, Франция, Польша, Россия.

* кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми. Потреба підвищення рівня поінформованості міжнародного співтовариства про Україну та зміцнення її міжнародного авторитету у сфері політики, економіки й культури є необхідним для забезпечення захисту національних інтересів держави та здійснення ефективного двостороннього співробітництва, тому дослідження зарубіжної аудиторії та її ставлення до зовнішньополітичних кроків держави дозволить усвідомити сприйняття України міжнародним співтовариством та визначити інструментарій посилення інформаційної присутності в інших країнах світу. Задля здійснення аналізу сприйняття зарубіжною громадськістю зовнішньополітичної діяльності України впродовж 2004-2013 років було використано онлайн інструмент «Google Trends», який демонструє частоту пошуку терміну по відношенню до загального обсягу пошукових запитів в різних регіонах світу і різними мовами у мережі Інтернет.

Аналіз досліджень та публікацій. Дослідженню соціально-політичної складової мережі Інтернет присвячено окремі наукові роботи, зокрема, О. Зернецької, В. Королька, Є. Макаренко, Є. Камінського, Г. Почепцов, М. Ожевана, В. Бебика, П. Сардачука, О. Кулика, О. Ялової, О. Кучмій, О. Шевченко, Д. Дубова, Н. Білан тощо. Загальні проблеми політичного впливу інформаційно-комунікаційних технологій на політичну діяльність держави висвітлено у наукових працях Л. Губерського, М. Михальченка, В. Гондюла, В. Бруза, Є. Тихомирової, О. Сосніна, М. Рижкова, А. Шинкарука, М. Розумного, А. Наджоса, О. Флюр, В. Александрюка та ін., в яких з'ясовуються проблеми політичного прогнозування, міжкультурного співробітництва, проблеми забезпечення національних інтересів України у сучасному інформаційному просторі.

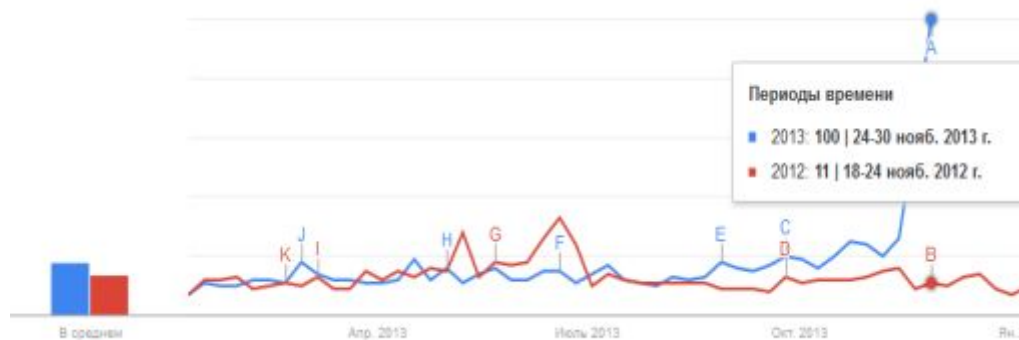
Мета статті – дослідити сприйняття України міжнародним співтовариством та проаналізувати існуючі тенденції. Завдання статті: встановити особливості сприйняття провідними політичними акторами зовнішньополітичної діяльності України.

Виклад основного матеріалу. Утвердження провідного місця України у системі міжнародних відносин через зміцнення міжнародного авторитету держави та підтримку розвитку торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва з іноземними державами на засадах взаємної вигоди з одночасною підтримкою інтеграції України у світовий інформаційний простір є одними з основних засад зовнішньої політики держави, зазначеними в статті 11 діючого Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» 2010 року [1], тому потрібно проаналізувати тенденції зацікавленості провідних політичних акторів світу до зовнішньополітичної діяльності України. Як зазначалось вище для здійснення дослідження обрано онлайн інструмент «Google Trends», головною перевагою якого є регулярне оновлення даних за більше, ніж 20 політико-економічними та соціальними категоріями, що дозволяє встановити тенденції розвитку досліджуваного пошукового запиту в часі. Також онлайн-сервіс дозволяє порівняти обсяг пошукових запитів за двома або більше пошуковими критеріями та відображати новини, пов'язані з ними, накладаючи їх на графік, що демонструє вплив нових подій на пошукову популярність [2].

Українські експерти у сфері міжнародних відносин з Центру імені О. Разумкова та Національного інституту стратегічних досліджень вважають, що Україна визначає свої зовнішньополітичні пріоритети і вибудовує партнерські відносини на рівні інтеграційних процесів з Європейським Союзом, на рівні країн-глобальних гравців (США, РФ, в перспективі КНР) та на регіональному рівні (Німеччина, Польща) [3; 4], тому з урахуванням інтенсивності розвитку відносин України з ЄС та Російською Федерацією, вважаємо за потрібне дослідити популярність цього запиту впродовж 2004-2013 років та встановити країни, в яких виявлено найбільший інтерес до названого двостороннього політичного співробітництва, що дозволить встановити особливості сприйняття провідними політичними акторами зовнішньополітичної діяльності України.

Оскільки релевантність запитів «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) є не високою з 2004 по 2010 рік, тому задля

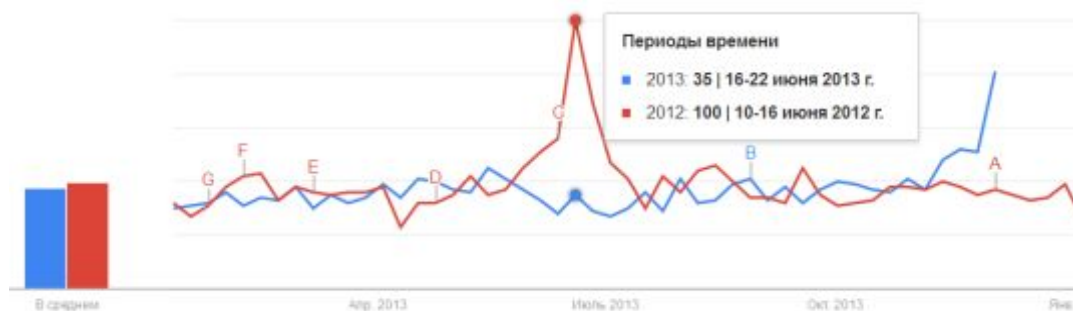
встановлення основних тенденцій обрано період після 2010 року і до тепер. Зокрема, пошуковий запит «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) впродовж 2012-2013 років найбільш популярним був в таких країнах, як Україна, Німеччина, Велика Британія та США, в середньому впродовж двох років коефіцієнт динаміки популярності запиту (середнє значення всіх точок на графіку для пошукового запиту) був майже однаковий та складав 17 одиниць у 2013 році та відповідно 13 одиниць у 2012 році. Аналіз динаміки популярності запиту ЄС-Україна за регіонами свідчить, що цією тематичною лінією цікавляться або в ділових центрах названих вище країн або в столичних регіонах таких європейських країн як Німеччина та Велика Британія, при цьому запити стосувались новин щодо хронології відносин між Україною та ЄС (рис. 1).

червоний колір – 2012 р.; синій колір – 2013 р.

Рис. 1 Динаміка популярності запиту «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) впродовж 2012-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

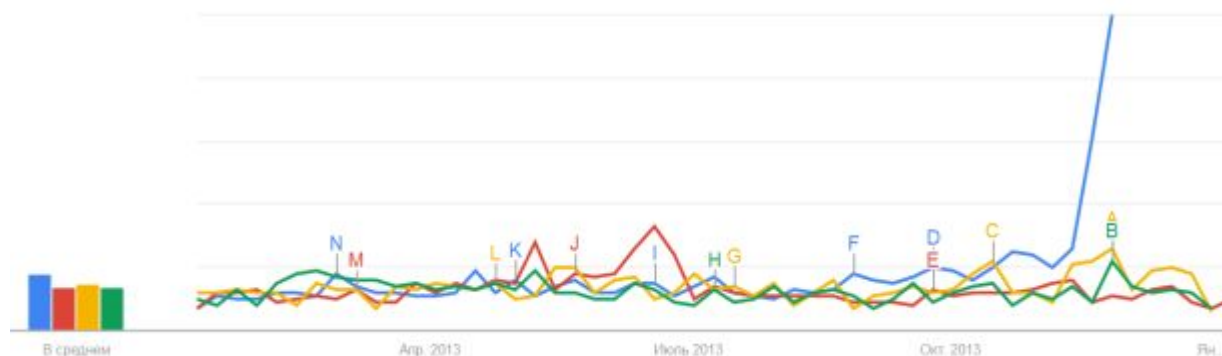
Пошуковий запит «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) впродовж 2012-2013 років найбільш популярним був у Канаді, Великій Британії та США, в середньому впродовж двох років коефіцієнт динаміки популярності запиту був майже однаковий та складав 37 одиниць у 2013 році та 39 у 2012 році. Аналіз динаміки популярності запиту Росія-Україна за регіонами свідчить, що цією тематичною лінією цікавляться жителі таких міст як Київ, Лондон та Нью-Йорк, при цьому запити стосувались переважно новин про особливості відносин між Україною та Росією (рис. 2).

червоний колір – 2012 р.; синій колір – 2013 р.

Рис. 2 Динаміка популярності запиту «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) впродовж 2012-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

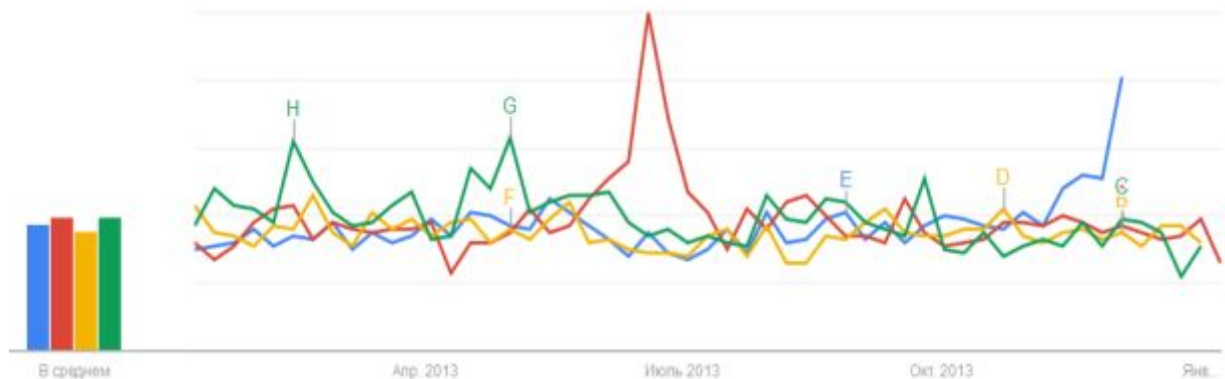
Аналіз запитів «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) впродовж 2010-2013 років свідчить, що запит ЄС-Україна найбільш популярним був в Україні та Німеччині, в середньому впродовж чотирьох років коефіцієнт динаміки популярності запиту найвищим був у 2013 році і складав 17 одиниць, а найнижчим у 2010 році – 12 одиниць, тоді як у 2012 та 2011 роках динаміка популярності запиту залишалась майже незмінною, при цьому тематична лінія стосувалась переважно новин щодо відносин між Україною та ЄС (рис. 3).

синій колір – 2013 р.; червоний колір – 2012 р.; жовтий колір – 2011 р.; зелений колір – 2010 р.;

Рис. 3 Динаміка популярності запиту «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) впродовж 2010-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

Найбільш популярним пошуковий запит «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) впродовж 2010-2013 років був у США, в середньому впродовж чотирьох років коефіцієнт динаміки популярності у 2013 році склав 37 одиниць, хоча у 2012 та 2010 роках популярність запиту Росія-Україна була 39 одиниць, а у 2011 році відповідно 35 одиниць, до того ж головною тематичною лінією були новин про двосторонні відносини у газовій сфері (рис. 4).

синій колір – 2013 р.; червоний колір – 2012 р.; жовтий колір – 2011 р.;
зелений колір – 2010 р.;

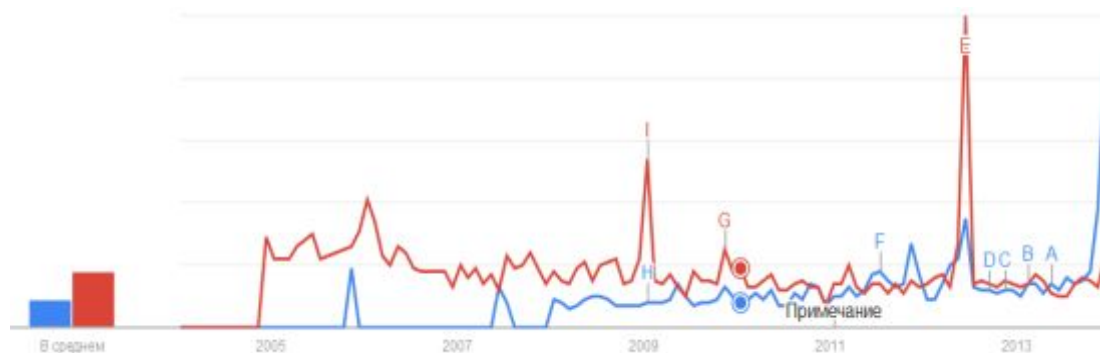
Рис. 4 Динаміка популярності запиту «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) впродовж 2010-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

В ході аналізу встановлено, що найвищий інтерес до зовнішньополітичної діяльності України проявляють такі країни, як Німеччина та США, при цьому США зберігають інтерес як до російсько-українських відносин, так і до євроінтеграційної політики України, хоча головні теми як цікавлять закордонну аудиторію пов'язані з газовими відносинами між Україною та Росією, в цілому 73% запитів в мережі Інтернет пов'язані з запитом «Russia-Ukraine» і лише 27% запитів – із запитом «EU-Ukraine», також впродовж листопада-грудня 2013 року інтерес закордонної аудиторії зріс на 60% до запиту «EU-Ukraine» у порівнянні з запитом «Russia-Ukraine».

Особливості сприйняття відносин України з ЄС та Російською Федерацією зарубіжною громадськістю проаналізуємо впродовж 2004-2013 років у таких країнах, як Німеччина, Велика Британія, Франція, Польща, США та РФ. В онлайн-сервісі «Google Trends» існує можливість формування пошукового

запиту національною мовою кожної з досліджуваних країн, що дозволяє поділити зарубіжну громадськість на окремі мовні аудиторії задля встановлення динаміки популярності запиту ЄС-Україна та Росія-Україна англійською, німецькою, французькою, польською та російською мовами.

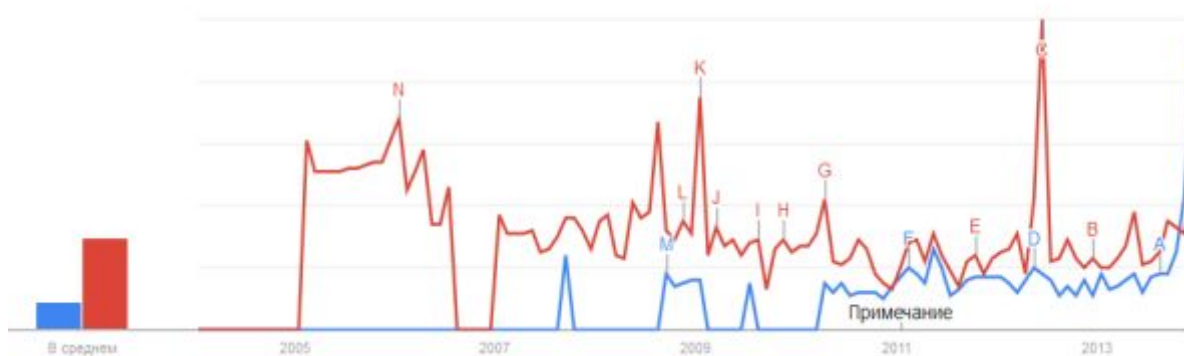
Динаміка популярності запитів «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russland-Ukraine» (Росія-Україна) з 2004 по 2013 рік у Німеччині свідчить про поступове зростання інтересу до відносини між ЄС та Україною, при цьому до теми Росія-Україна аудиторія проявляє більший інтерес, що пов'язано з взаємодією в рамках російсько-українських відносин, зокрема, як видно з графіку, піки запитів Росія-Україна (прим. автора – лінія червоного кольору) приходяться на періоди загострення газових або економічних відносин між двома країнами. Також зростання інтересу німецької аудиторії до України пов'язаний з періодами активізації відносин з ЄС (прим. автора – лінія синього кольору). В цілому найбільший інтерес до відносин ЄС-Україна та Росія-Україна проявляють користувачі з Західної Німеччини (Баварія, Північний Рейн-Вестфалія, Баден-Вюртемберг, Нижня Саксонія та Гессен) та міст Берлін, Кьольн і Гамбург. У середньому впродовж десяти років коефіцієнт динаміки популярності запитів був більший щодо теми Росія-Україна та склав 17 одиниць, тоді як тема ЄС-Україна цікавила німецьку аудиторію менше – всього 8 одиниць (рис. 5).

синій колір – EU-Ukraine; червоний колір – Russland-Ukraine;

Рис. 5 Динаміка популярності запиту «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russland-Ukraine» (Росія-Україна) у Німеччині впродовж 2004-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

У Великій Британії з 2004 по 2013 рік динаміка популярності запитів «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) свідчить, що запит Росія-Україна найбільше цікавить аудиторію країни, при цьому тематична лінія залишається такою ж як і в Німеччині – двосторонні газові та економічні відносини. В країні найбільший інтерес до відносин ЄС-Україна проявляють користувачі з адміністративної одиниці під назвою «Англія» та міста Лондон, тоді як відносини Росія-Україна цікавлять також і жителів Шотландії та міст Лондон, Brentford, Бірмінгем, Манчестер. У середньому впродовж десяти років коефіцієнт динаміки популярності запитів був більший щодо теми Росія-Україна та складав 29 одиниць, тоді як тема ЄС-Україна цікавила аудиторію менше – 8 одиниць (рис. 6).

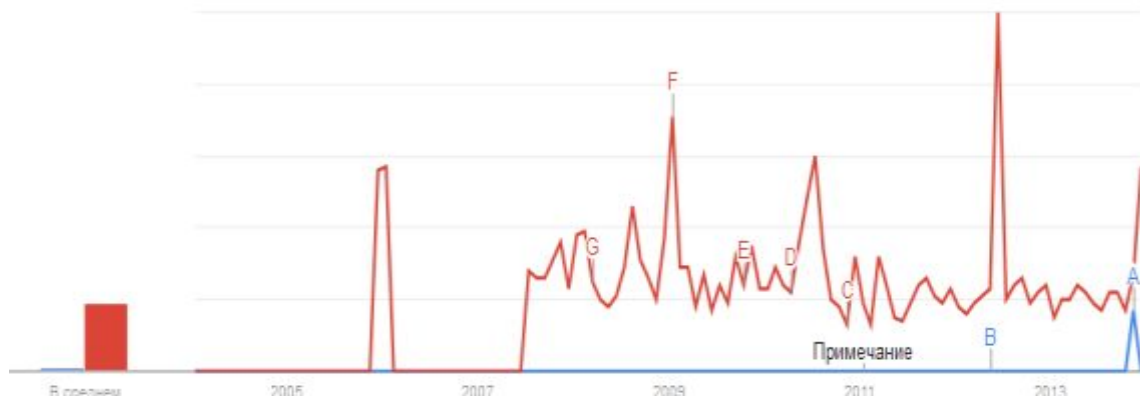

синій колір – EU-Ukraine; червоний колір – Russia-Ukraine;

Рис. 6 Динаміка популярності запити «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) у Великій Британії впродовж 2004-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

Аналіз запитів «UE-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russie-Ukraine» (Росія-Україна) у Франції з 2004 по 2013 рік свідчить, що запит Росія-Україна найбільше цікавить французьку аудиторію, при цьому тематична лінія стосується переважно двосторонніх газових відносини, тоді як інтерес до відносин ЄС-Україна майже відсутній, зокрема, лише користувачі з столичної адміністративної одиниці під назвою «Іль-де-Франс» проявляють зацікавленість до процесів розвитку відносин між ЄС та Україною, а процесами становлення російсько-українських відносини цікавлять також і жителів Рона-

Альпи та Прованс-Альпи-Лазурний берег. У середньому впродовж десяти років коефіцієнт динаміки популярності запитів був більший щодо теми Росія-Україна та складав 18 одиниць, тоді як тема ЄС-Україна не цікавила французьку аудиторію й коефіцієнт динаміки популярності запиту склав 0 одиниць (рис. 7).

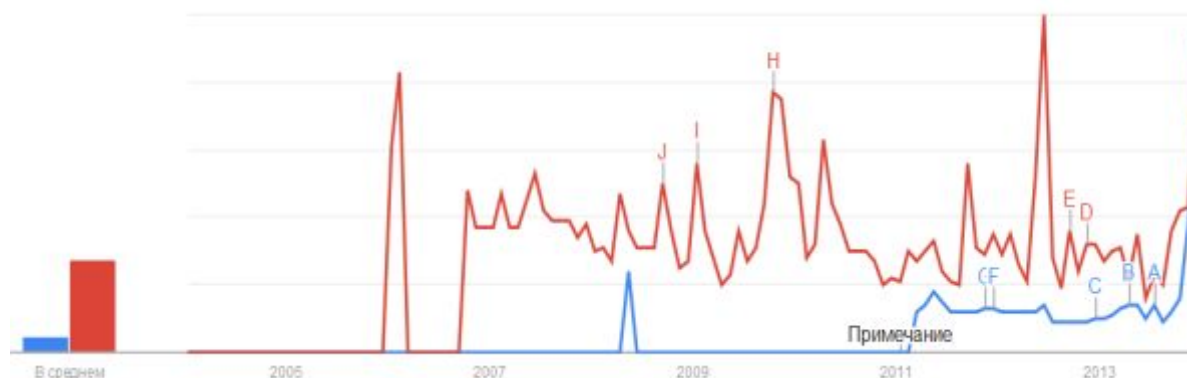
синій колір – UE-Ukraine; червоний колір – Russie-Ukraine;

Рис. 7 Динаміка популярності запиту «UE-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russie-Ukraine» (Росія-Україна) у Франції впродовж 2004-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

З 2004 по 2013 рік популярність запитів «UE-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Rosja-Ukraine» (Росія-Україна) у Польщі свідчить, що запит Росія-Україна найбільше цікавить аудиторію, при цьому тематична лінія також стосується двосторонніх газових відносин. До тематичної лінії ЄС-Україна польська громадськість почала проявляти інтерес у 2011 році, оскільки країна головує в ЄС і головні зусилля зосереджувала на сприянні економічному розвитку ЄС, зміцненні Спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу, включаючи активізацію політики розширення ЄС, підвищенні оборонного потенціалу ЄС, а також гарантуванні європейської енергетичної безпеки [5].

Отже, в Польщі найбільший інтерес до відносин ЄС-Україна проявляють користувачі зі столичної адміністративної одиниці під назвою «Мазовецьке воєводство» та міста Варшава, тоді як відносини Росія-Україна цікавлять також і жителів Люблінського, Мазовецького, Малопольського, Лодзинського, Сілезького, Великопольського та Нижнесілезького воєводств. У середньому

впродовж десяти років коефіцієнт динаміки популярності запитів був більший щодо теми Росія-Україна та складав 27 одиниць, тоді як до теми ЄС-Україна аудиторія проявляла інтерес на рівні 4 одиниць (рис. 8).

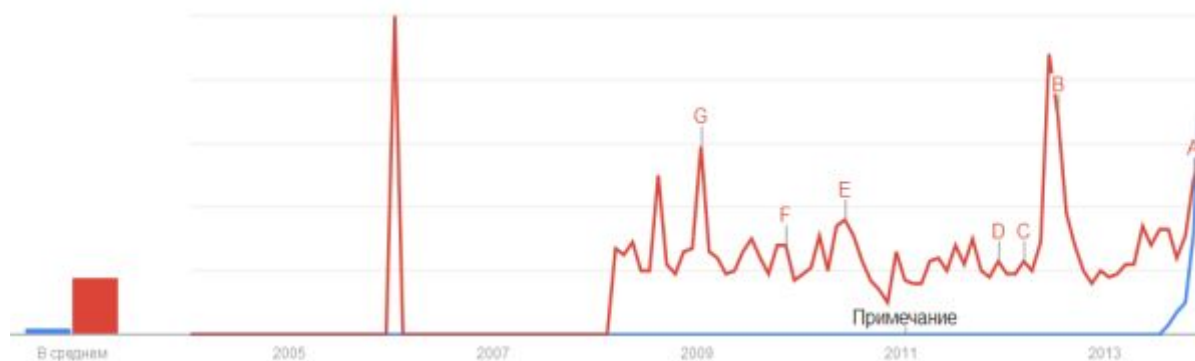
синій колір – UE-Ukraine; червоний колір – Rosja-Ukraine;

Рис. 8 Динаміка популярності запити «UE-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Rosja-Ukraine» (Росія-Україна) у Польщі впродовж 2004-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

Впродовж 2004-2013 років європейська аудиторія, на прикладі Німеччини, Великої Британії, Франції та Польщі, проявляла більший інтерес до розвитку двосторонніх відносин між Росією та Україною, тоді як відносини на рівні ЄС-Україна цікавили переважно столичну німецьку та британську громадськість.

Аналіз запитів «ЕС-Украина» (ЄС-Україна) та «Россия-Украина» (Росія-Україна) у РФ з 2004 по 2013 рік свідчить, що динаміка популярності запити Росія-Україна найбільше цікавить аудиторію, при цьому тематична лінія стосується газових, військових та економічних відносини, а також трикутнику взаємовідносини ЄС-Україна-Росія. До тематичної лінії ЄС-Україна російська аудиторія почала проявляти інтерес лише в другій половині 2013 року. В межах країни найбільший інтерес до відносин ЄС-Україна проявляють користувачі з міст Санкт-Петербург та Москва, тоді як відносини Росія-Україна цікавлять жителів Воронежської, Московської, Ростовської та Нижегородської областей та Краснодарського краю. У середньому впродовж десяти років коефіцієнт динаміки популярності запити був більший щодо теми Росія-Україна та складав

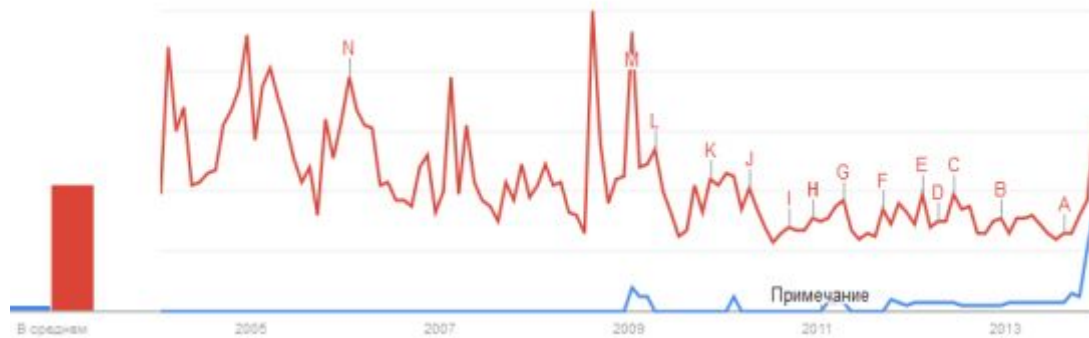
17 одиниць, тоді як до теми ЄС-Україна аудиторія проявляла інтерес на рівні одиниці (рис. 9).

синій колір – ЄС-Україна; червоний колір – Росія-Україна;

Рис. 9 Динаміка популярності запиту «ЄС-Україна» (ЄС-Україна) та «Росія-Україна» (Росія-Україна) у РФ впродовж 2004-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

У США динаміка популярності запитів «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) з 2004 по 2013 рік свідчить, що американці цікавилися відносинами Росія-Україна більше, в порівнянні зі співробітництвом ЄС-Україна, при цьому тематична лінія стосувалась російсько-українських газових відносини. До тематичної лінії ЄС-Україна американська аудиторія проявляла лише невеликий «ситуативний інтерес», пов'язаний з інтенсивністю розвитку міждержавних відносин. У межах країни найбільший інтерес до відносин ЄС-Україна проявляють користувачі з штату Каліфорнія та міста Нью-Йорк, тоді як відносини Росія-Україна цікавлять жителів східних, західних та південних штатів країни. У середньому впродовж десяти років коефіцієнт динаміки популярності запитів був більший щодо теми Росія-Україна та складав 42 одиниці, на відміну від теми ЄС-Україна, яка майже не цікавила аудиторію (рис. 10).

синій колір – EU-Ukraine; червоний колір – Russia-Ukraine;

Рис. 10 Динаміка популярності запиту «EU-Ukraine» (ЄС-Україна) та «Russia-Ukraine» (Росія-Україна) у США впродовж 2004-2013 років, за даними Google Trends у грудні 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.google.com.ua/trends/explore#cmpt=q>

Серед досліджуваних країн (США, Німеччини, Великої Британії, Франції, Польщі, Росії) найбільший інтерес до зовнішньополітичної діяльності України проявляють США та Велика Британія відповідно 25% та 22 % у порівнянні з динамікою популярності запитів в інших країнах, при цьому найбільший інтерес в усіх країнах, що вивчались, проявляють до запиту в мережі Інтернет «Росія-Україна», а найнижчий інтерес до української зовнішньополітичної діяльності проявляє французька аудиторія близько 10 % у порівнянні з динамікою популярності запитів в інших країнах. В цілому 87% запитів в мережі Інтернет пов'язані з запитом «Russia-Ukraine» і лише 13% запитів – із запитом «EU-Ukraine», при цьому впродовж листопада-грудня 2013 року інтерес досліджуваної аудиторії зріс на 70% до запиту «EU-Ukraine» у порівнянні з запитом «Russia-Ukraine».

Висновки. Інтерес провідних політичних акторів до зовнішньополітичної діяльності України визначається низкою внутрішніх і зовнішніх чинників, які суттєво впливають на сприйняття української держави як сучасного актора міжнародних відносин, тому існує потреба у зміцненні позиції України в світовому інформаційному просторі через створення та розповсюдження інформаційних іміджевих матеріалів, проведення презентаційних заходів щодо

популяризації України за кордоном та створення умов для позитивної оцінки держави у міжнародних рейтингових агентствах.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про засади внутрішньої і зовнішньої політики (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 40, ст.527) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/conv>
2. Вэриан Х. Google Trends предскажет настоящее / Х. Вэриан [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://polit.ru/news/2009/04/20/trends/>
3. Парахонський Б., Яворська Г. «Стратегічне партнерство України». Аналітична записка / Б. Парахонський, Г. Яворська // Відділ глобалістики та безпекових стратегій Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/600/>
4. Офіційного списку стратегічних партнерів України не існує // новини від 30 серпня 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vkurse.ua/ua/business/oficialnogo-spiska-strategicheskikh-partnerov-ukrainy.html>
5. Вступ Польщі до Європейського Союзу, НАТО та його наслідки // Аналітичний центр «Борисфен Інтел», 18 грудня 2012 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bintel.com.ua/uk/projects/vstuplenie-polshi-v-evropejskij-sojuz-nato-i-ego-posledstvija/>